תכג סֵדֶר קְרִיאַת הַתּוֹרָה בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ. וּבוֹ ד׳ סְעִיפִים:

א [א]אוֹמֵר קַדִּישׁ (א) (א) תִּתְקַבֵּל וְכוּ׳ [ב]וּמוֹצִיאִין סֵפֶר תּוֹרָה וְקוֹרִים בּוֹ אַרְבָּעָה, אֵין פּוֹחֲתִין מֵהֶם וְאֵין מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶם וְאֵין מַפְטִירִין בַּנָּבִיא: ב וְקוֹרֵא הַכֹּהֵן שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים שֶׁהֵם ׳וַיְדַבֵּר׳ ׳צַו׳ ׳וְאָמַרְתָּ׳, (ב) * [ג]וְלֵוִי חוֹזֵר וְקוֹרֵא ׳וְאָמַרְתָּ׳ וְקוֹרֵא ׳אֶת הַכֶּבֶשׂ אֶחָד׳ ׳וַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה׳, וְיִשְׂרָאֵל קוֹרֵא ׳עֹלַת תָּמִיד׳ עַד ׳וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם׳, (ג) (ג) וּרְבִיעִי קוֹרֵא ׳וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם׳ עַד הַסּוֹף: ג (ד) [ד]אוֹמֵר קַדִּישׁ וְ׳אַשְׁרֵי׳ ׳וּבָא לְצִיּוֹן׳ וְאֵין אוֹמְרִים ׳יַעַנְךָ ה׳ בְּיוֹם צָרָה׳, (ה) וּמַחֲזִיר סֵפֶר תּוֹרָה לִמְקוֹמוֹ וְעוֹמְדִים לְהִתְפַּלֵּל (ו) תְּפִלַּת מוּסָף, וּמַחֲזִיר שְׁלִיחַ צִבּוּר הַתְּפִלָּה (ז) [ה]וְאוֹמֵר (ג) [ג] כֶּתֶר, וּכְשֶׁמַּגִּיעַ לִ׳מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ׳ אוֹמֵר ׳לְעֻמָּתָם מְשַׁבְּחִים׳ כְּמוֹ בִּקְדֻשַּׁת שַׁחֲרִית, וְאַחַר שֶׁסִּיֵּם חֲזָרַת הַתְּפִלָּה (ח) אוֹמֵר קַדִּישׁ (ט) [ו]וְאוֹמֵר מִזְמוֹר (תהלים קד) ׳בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת ה׳׳: ד (י) נוֹהֲגִים (ד) לַחֲלֹץ תְּפִלִּין כְּשֶׁרוֹצִים לְהִתְפַּלֵּל מוּסָף:

א טור. ב מִשְׁנָה מְגִלָּה כ״א (ע״א). ג שָׁם (כב.) וּכְרַב. ד טור. ה שֶׁבְּלֵי הַלֶּקֶט בְּסִימָן מ״ה וְכֵן הוּא מִנְהַג סְפָרַדִּים. ו טור בְּשֵׁם מִנְהַג סְפָרַד.

בְּאֵר הֵיטֵב

א (א) תִּתְקַבֵּל. זֶה הַכְּלָל, דְּכָל יוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מוּסָף אוֹמֵר קַדִּישׁ שָׁלֵם אַחַר הַלֵּל, מִשּׁוּם שֶׁכָּאן סִיַּמְנוּ תְּפִלַּת שַׁחֲרִית: ב (ג) וּרְבִיעִי. וְהַבַּ״ח (ד״ה ובקריאת) כָּתַב שֶׁיּוֹתֵר טוֹב שֶׁיִּקְרָא רְבִיעִי גַּם ׳וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת׳, וְכֵן מַשְׁמַע בְּבֵית יוֹסֵף (ד״ה ומ״ש ובקריאת) דְּיֵשׁ נוֹהֲגִין כֵּן. וְעַיֵּן טַ״ז (סק״א) שֶׁהֶאֱרִיךְ: (ג) כֶּתֶר. הַיְנוּ לְפִי מִנְהַג הַסְּפָרַדִּים, וּבְאַשְׁכְּנַז אוֹמְרִים נְקַדֵּשׁ כְּמוֹ בְּיוֹצֵר. בִּתְפִלַּת מוּסָף יֵשׁ אוֹמְרִים זִכָּרוֹן לְכֻלָּם הָיוּ וְיֵשׁ אוֹמְרִים יִהְיוּ וְיֵשׁ אוֹמְרִים לְכֻלָּנוּ, וְאֵין לְשַׁנּוֹת שׁוּם מִנְהָג. צָרִיךְ לוֹמַר וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב פֶּרֶק ט׳ דִּמְנָחוֹת (מ״ד). מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ג) עַיֵּן שָׁם: ד (ד) לַחֲלֹץ. וּבְחוֹל הַמּוֹעֵד יֵשׁ לְחָלְצָם קֹדֶם קְרִיאַת הַלֵּל. עַיֵּן סִימָן ל״א סָעִיף ב׳ מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ (סק״ב), וְעַיֵּן סִימָן כ״ה סָעִיף י״ג. וְעַיֵּן פְּרִי חָדָשׁ מַה שֶּׁנִּסְתַּפֵּק, וְעַיֵּן יַד אַהֲרֹן:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ד [ג] כֶּתֶר. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְכָתַב בְּסֵפֶר גַּן הַמֶּלֶךְ סִימָן קל״ד דִּבְרֹאשׁ חֹדֶשׁ יֹאמַר וְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבְשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב עִם עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל, כִּי בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב יִשְׂרָאֵל הֵם עִקָּר עַל פִּי הַמִּדְרָשׁ, עַיֵּן שָׁם שֶׁכָּתַב כֵּן בְּשֵׁם הָרַב מו״ה דָּוִד גַּרְשׁוֹן ז״ל. וְעַיֵּן בְּבִרְכֵּי יוֹסֵף (סק״ג) בְּשֵׁם הָאָרְחוֹת

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

א (א) תִּתְקַבֵּל. וּכְלָל הוּא, (א) דְּכָל יוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מוּסָף אוֹמְרִים קַדִּישׁ תִּתְקַבֵּל אַחַר הַלֵּל, דְּהוּא סִיּוּמָא דִּתְפִלַּת שַׁחֲרִית: ב (ב) וְלֵוִי חוֹזֵר וְקוֹרֵא וְכוּ׳. הַטַּעַם מְבֹאָר בַּגְּמָרָא (מגילה כא: כב.) מִשּׁוּם דְּלֵיכָא בְּפָרָשָׁה זוֹ אֶלָּא שְׁמוֹנָה פְּסוּקִים, וְאִם כֵּן אִם יִקְרָא הַלֵּוִי כְּדַרְכּוֹ שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים לֹא יִשְׁתַּיֵּר בַּפָּרָשָׁה אֶלָּא שְׁנֵי פְּסוּקִים, וְקַיְימָא לָן דְּאֵין מְשַׁיְּרִים שְׁנֵי פְּסוּקִים לִפְנֵי הַפָּרָשָׁה וּכְדִלְעֵיל רֵישׁ סִימָן קל״ח. וְלֵיכָא לְמֵימַר דְּלֹא לִיקְרוּ בְּפָרָשָׁה זוֹ אֶלָּא כֹּהֵן וְלֵוִי וְהַשְּׁלִישִׁי וְהָרְבִיעִי יִקְרְאוּ בְּפָרָשַׁת ׳וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת׳ וּבְפָרָשָׁה דְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ, גַּם זֶה אִי אֶפְשָׁר דִּבְפָרָשָׁה דְּשַׁבָּת לֵיכָא אֶלָּא שְׁנֵי פְּסוּקִים וְעַל כֵּן יְהֵא צָרִיךְ לְסַיֵּם לַשְּׁלִישִׁי בְּאֵיזֶה פְּסוּקִים בְּפָרָשָׁה דְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ, וּלְפִי מָה דְּקַיְימָא לָן דְּאֵין פּוֹחֲתִין בְּפָרָשָׁה בְּפָחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה פְּסוּקִים לֹא יִשְׁתַּיֵּר בְּפָרָשָׁה דְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ לִפְנֵי הָרְבִיעִי אֶלָּא שְׁנֵי פְּסוּקִים לְפִי שֶׁהִיא כֻּלָּהּ רַק חֲמִשָּׁה פְּסוּקִים, וְעַל כֵּן צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת כַּנַּ״ל: (ג) וּרְבִיעִי קוֹרֵא ׳וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם׳. וְדַעַת הַבַּ״ח (ד״ה ובקריאת) וּפְרִי חָדָשׁ שֶׁיּוֹתֵר טוֹב לְסַיֵּם לַשְּׁלִישִׁי עַד ׳וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת׳ וְהָרְבִיעִי יִקְרָא ׳וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת׳ עַד סוֹף הַקְּרִיאָה, אָכֵן מִפְּרִי מְגָדִים (משב״ז סק״א) מַשְׁמַע שֶׁעָדִיף לַעֲשׂוֹת כְּמִנְהָגֵנוּ. וְדַע עוֹד דְּהַגְּרָ״א (ד״ה ולוי) חוֹלֵק אַעִקַּר דִּינָא דִּמְחַבֵּר וּלְדַעְתּוֹ סֵדֶר הַקְּרִיאָה בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ הוּא כֵּן, כֹּהֵן קוֹרֵא שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים וְהַלֵּוִי חֲמִשָּׁה עַד סוֹף הַפָּרָשָׁה וְהַשְּׁלִישִׁי חוֹזֵר וְקוֹרֵא שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים הָאַחֲרוֹנִים בַּפָּרָשָׁה שֶׁקָּרְאוּ וְקוֹרֵא ׳וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת׳ עַד פָּרָשָׁה דְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ וְהָרְבִיעִי קוֹרֵא בְּפָרָשָׁה דְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה ולוי): ג (ד) אוֹמֵר קַדִּישׁ. הַיְנוּ הַחֲצִי קַדִּישׁ שֶׁאוֹמְרִים עַל הַבִּמָּה עַל הַסֵּפֶר תּוֹרָה, וְאַחַר כָּךְ ׳אַשְׁרֵי׳ ׳וּבָא לְצִיּוֹן׳ וַחֲצִי קַדִּישׁ בִּשְׁבִיל הַפְּסוּקִים שֶׁל ׳אַשְׁרֵי׳ ׳וּבָא לְצִיּוֹן׳: (ה) וּמַחֲזִיר סֵפֶר תּוֹרָה וְכוּ׳. וּבִמְקוֹמֵנוּ הַמִּנְהָג שֶׁמַּחֲזִירִין הַסֵּפֶר תּוֹרָה לַהֵיכָל מִיָּד אַחַר קְרִיאָה כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמָּ״א בְּסוֹף סִימָן כ״ה (סי״ג): (ו) תְּפִלַּת מוּסָף. וְיֵשׁ אֵיזֶה שִׁנּוּי נֻסְחָאוֹת, (ג) יֵשׁ גּוֹרְסִין זִכָּרוֹן לְכֻלָּם הָיוּ וְיֵשׁ גּוֹרְסִין זִכָּרוֹן לְכֻלָּם יִהְיוּ, [א]וְיֵשׁ אוֹמְרִים זִכָּרוֹן לְכֻלָּנוּ יִהְיֶה וְאֵין לְשַׁנּוֹת שׁוּם מִנְהָג. צָרִיךְ לוֹמַר וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם [לְאַפּוּקֵי מִמַּאן דְּאָמַר שֶׁאֵין לוֹמַר וְנִסְכֵּיהֶם]. יֵשׁ שֶׁכָּתְבוּ שֶׁצָּרִיךְ לוֹמַר אֶת מוּסַף וְכוּ׳ [ב]וְיֵשׁ שֶׁכָּתְבוּ שֶׁצָּרִיךְ לוֹמַר וְאֶת מוּסַף וְכוּ׳. [ג]וְכֵן יֵשׁ אוֹמְרִים וּלְכַפָּרַת פָּשַׁע, וְיֵשׁ שֶׁאֵינָם אוֹמְרִים רַק בִּשְׁנַת הָעִבּוּר, וַאֲפִלּוּ בִּשְׁנַת הָעִבּוּר יֵשׁ שֶׁאֵינָם אוֹמְרִים אוֹתוֹ אֶלָּא עַד כְּלוֹת חֹדֶשׁ הָעִבּוּר דְּהַיְנוּ עַד אַחַר חֹדֶשׁ אֲדָר, וּבְכָל אֵלֶּה נַהֲרָא נַהֲרָא וּפְשָׁטֵיהּ וְכָל אֶחָד יַעֲשֶׂה כְּמִנְהַג הַמָּקוֹם. אִם הִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה (ג) בִּמְקוֹם מוּסָף, לֹא יָצָא אֲפִלּוּ הִזְכִּיר יַעֲלֶה וְיָבֹא וְצָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְהִתְפַּלֵּל, וְהַטַּעַם דְּצָרִיךְ לְהַזְכִּיר קָרְבָּנוֹת הַמּוּסָפִים, מִיהוּ אִם אָמַר בְּאַחַת מִן הַבְּרָכוֹת יְהִי רָצוֹן שֶׁנַּעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ חוֹבוֹתֵינוּ בִּתְמִידֵי יוֹם וּבְקָרְבַּן מוּסָף, יָצָא וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן רס״ח סָעִיף ד׳: (ז) וְאוֹמֵר כֶּתֶר. הַיְנוּ לְפִי מִנְהַג בְּנֵי סְפָרַד, וְאָנוּ בְּנֵי אַשְׁכְּנַז אוֹמְרִים נְקַדֵּשׁ כְּמוֹ בִּתְפִלַּת שַׁחֲרִית: (ח) אוֹמֵר קַדִּישׁ. הַיְנוּ קַדִּישׁ שָׁלֵם עִם תִּתְקַבֵּל בִּשְׁבִיל הַתְּפִלָּה: (ט) וְאוֹמֵר מִזְמוֹר ׳בָּרְכִי נַפְשִׁי׳. מִשּׁוּם דְּנִזְכָּר בּוֹ מִקְרָא דְּ׳יָרֵחַ עָשָׂה לְמוֹעֲדִים׳ [טור]. וְכָתַב מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ה) דְּבִקְצָת מְקוֹמוֹת אֵין אוֹמְרִים אוֹתוֹ: ד (י) נוֹהֲגִים וְכוּ׳. וְהַטַּעַם דִּכְמוֹ דְּאֵין מַנִּיחִים תְּפִלִּין בְּיוֹם טוֹב מִשּׁוּם שֶׁיּוֹם טוֹב בְּעַצְמוֹ אוֹת, (ד) כְּמוֹ כֵן

בֵּאוּר הֲלָכָה

קוֹרִין בָּעֲזָרָה עַל שְׁחִיטַת פְּסָחִים בַּעֲמִידָה שֶׁהֲרֵי אֵין יְשִׁיבָה בָּעֲזָרָה, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ שָׁם. הֲרֵי דִּמְסַיֵּעַ לְהוֹרָאָתוֹ מִישִׁיבָה בָּעֲזָרָה, **וּלְפִי מַה שֶּׁכָּתְבוּ תּוֹסָפוֹת** (זבחים יט. ד״ה וליתב) **דְּשָׁם מֻתָּר סְמִיכָה אִם כֵּן מִכָּל שֶׁכֵּן דְּאֵין לְהַחְמִיר בְּהַלֵּל חוּץ לַמִּקְדָּשׁ בִּסְמִיכָה. וְרַק לְפִי הַטַּעַם שֶׁכָּתְבוּ** (שבלי לקט סי׳ קעג) **רָמָז לָזֶה מִקְרָא** (תהילם קלה ב) **׳הָעֹמְדִים בְּבֵית ה׳׳, אֶפְשָׁר שֶׁיֵּשׁ לְהַחְמִיר לְכַתְּחִלָּה דִּסְמִיכָה לֹא מִקְרֵי עֲמִידָה. וּסְמִיכָה מוּעֶטֶת שֶׁאִם יִנָּטֵל אוֹתוֹ דָּבָר לֹא יִפֹּל בְּוַדַּאי מֻתָּר:**

ב * וְלֵוִי חוֹזֵר וְקוֹרֵא. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ג) דַּעַת הַגְּרָ״א בָּזֶה, וּבֶאֱמֶת הָרַשְׁבָּ״א בְּחִדּוּשָׁיו (מגילה כב. ד״ה שלח) הִקְשָׁה עַל הַשַּׁ״ס כְּפִי פֵּרוּשׁ הַמְפָרְשִׁים דְּאַמַּאי לֹא נַעֲשֶׂה כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַגְּרָ״א, וְנִשְׁאַר בְּצָרִיךְ עִיּוּן מִשּׁוּם דְּלֹא נִיחָא לֵיהּ לְפָרֵשׁ דּוֹלֵג אַמַּעֲמָדוֹת וְכֵן פֶּסֶק הָרַמְבַּ״ן (שם כא: ד״ה וראיתי), עַיֵּן שָׁם. וְדַע עוֹד דְּמַסֶּכֶת סוֹפְרִים (פי״ז ה״ט) שֶׁהֵבִיא הַגְּרָ״א בָּזֶה, כְּבָר קְדָמוֹ הָרַמְבַּ״ן וְהַמְּאִירִי עַיֵּן שָׁם בְּחִדּוּשֵׁיהֶם, אֶלָּא שֶׁהֵם גָּרְסוּ בָּהּ כְּגִרְסָתֵנוּ שֶׁהַשֵּׁנִי מְסַיֵּם עַד ׳וְנִסְכּוֹ׳, וּלְפִי זֶה כָּתְבוּ דִּלְמַסֶּכֶת סוֹפְרִים נַמִי דּוֹלְגִים פָּסוּק אֶחָד אֶלָּא דִּלְמַסֶּכְתָּא זוֹ קָאֵי הַדִּלּוּג עַל הַשְּׁלִישִׁי. וּלְהָרַמְבַּ״ן שָׁם כְּפִי פֵּרוּשׁוֹ בְּמַסֶּכֶת סוֹפְרִים נִזְכָּר שָׁם שְׁתֵּי דֵּעוֹת בָּזֶה, דִּלְדַעָה רִאשׁוֹנָה הַשְּׁלִישִׁי דּוֹלֵג, וּלְדַעָה שְׁנִיָּה לֹא מַשְׁגִּחִינַן כְּלָל בָּזֶה בְּמָקוֹם שֶׁאִי אֶפְשָׁר וְעַל כֵּן מְסַיֵּם הַשֵּׁנִי עַד שְׁנֵי פְּסוּקִים שֶׁלִּבְסוֹף הַפָּרָשָׁה, וְהַשְּׁלִישִׁי קוֹרֵא אוֹתָם וּמְסַיֵּם עַד ׳וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם׳. וְהַגְּרָ״א בְּהַגָּהוֹתָיו שָׁם גָּרַס בְּעִנְיָן אַחַר עַיֵּן שָׁם. **וּמִכָּל מָקוֹם לְמַעֲשֶׂה נְסַיֵּם בְּמַה שֶּׁכָּתַב הָרַמְבַּ״ן אַחַר שֶׁהִרְעִישׁ עַל כָּל הַמְפָרְשִׁים שֶׁטָּעוּ, וְחִדֵּשׁ דְּדוֹלֵג דְּשַׁ״ס קָאֵי רַק עַל מַעֲמָדוֹת, מְסַיֵּם בְּזֶה הַלָּשׁוֹן, אֶלָּא שֶׁאֵין לִגַּע בְּמַה שֶּׁהֻנְהַג עַל פִּי הַגְּאוֹנִים וְכָל שֶׁכֵּן בָּזֶה שֶׁאֵין בְּמִנְהָג שֶׁלָּהֶם מִשּׁוּם אִסּוּר וּבְבָר שָׁנִינוּ אַל יְשַׁנֶּה אָדָם מִפְּנֵי הַמַּחֲלֹקֶת, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ.** וְעַיֵּן בִּתְשׁוּבוֹת חֲתַם סוֹפֵר (ח״א) סִימָן ק״א שֶׁהֶחֱזִיק גַּם כֵּן מִנְהָג דִּידָן וְכֵן בִּתְשׁוּבוֹת מִשְׁכְּנוֹת יַעֲקֹב סִימָן קי״ז:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (א) לְאַפּוּקֵי בַּחֲנֻכָּה [אַחֲרוֹנִים]: ג (ג) עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ג) וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ה) וּפְרִי חָדָשׁ וּבְסִדּוּר יַעְבֵּ״ץ. **וּבְסִדּוּר רַב עַמְרָם הַגִּרְסָא זִכָּרוֹן לְכֻלָּם יְהִי, וְגַם גּוֹרֵס וּלְכַפָּרַת פָּשַׁע, עַיֵּן שָׁם:** (ג) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ה) וְאֵלִיָּה רַבָּה (שם). וּבִפְרִי חָדָשׁ כָּתַב דְּלִמְחַבֵּר בְּסִימָן רס״ח סָעִיף ו׳ יָצָא, עַיֵּן שָׁם, וְאֵינוֹ כֵּן דְּהָעִקָּר כְּיֵשׁ אוֹמְרִים שָׁם וּכְמוֹ שֶׁכָּתְבוּ שָׁם הָאַחֲרוֹנִים לִתְמֹהַּ עַל הַמְחַבֵּר: ד (ד) לְבוּשׁ:

ליקוטי דברי הרב: א] ובסידור הרב הנוסח זכרון לכולם יהיה. ב] וכן הוא בסידור הרב. ג] הרב בסידורו לא הזכיר זה כלל, ואף לא בשנת העיבור.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

רפה: הִלְכוֹת רֹאשׁ חֹדֶשׁ סִימָן תכד תכה

תכד דִּין הַזְכָּרַת יַעֲלֶה וְיָבֹא בְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן. וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

א [א]מַזְכִּירִין יַעֲלֶה וְיָבֹא (א) בְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן, [ב]וְאִם לֹא אָמַר (ג) (א) אֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ. (ב) וְאִם נִזְכַּר קֹדֶם שֶׁהִתְחִיל הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, [ג]אוֹמֵר בָּרוּךְ שֶׁנָּתַן רֹאשׁ חֹדֶשׁ לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל לְזִכָּרוֹן. הַגָּהּ: וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן קפ״ח סָעִיף (ו׳) [ז׳]:

א בְּרֵיְיתָא בֵּיצָה י״ז (ע״א) עַרוּבִין מ׳ (ע״ב). ב טוּר מָרְדְּכַי בְּפֶרֶק ב׳ דְּשַׁבָּת (סי׳ רפא). ג מֵימְרָא דְּרַב הוּנָא מְגִלָּה ל״א (ע״א). ד מָרְדְּכַי שָׁם (מגילה תתלא) וְהָרַב דָּוִד אַבּוּדְרַהֶם (סדר הפרשיות וההפטרות) וְכָתַב עָלָיו הַבַּיִת יוֹסֵף (ד״ה ומ״ש) שֶׁהוּא הָיָה בָּקִי בְּהֶנֵּי מִלֵּי טוּבָא וְלָכֵן רָאוּי לִסְמוֹךְ עַל דְּבָרָיו. ה שָׁם בַּגְּמָרָא. (מגילה לא.) ו בֵּית יוֹסֵף (ד״ה וכשר״ח) בְּשֵׁם חֲמִיו הָרַב רַבִּי יִצְחָק סב״ע.

תכה דִּינֵי רֹאשׁ חֹדֶשׁ שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת. וּבוֹ ג׳ סְעִיפִים:

א [א]רֹאשׁ חֹדֶשׁ שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, עַרְבִית שַׁחֲרִית וּמִנְחָה מִתְפַּלֵּל שֶׁבַע וְאוֹמֵר יַעֲלֶה וְיָבֹא בַּעֲבוֹדָה (א) [ב]וְאֵינוֹ מַזְכִּיר שֶׁל שַׁבָּת בְּיַעֲלֶה וְיָבֹא. וּמוֹצִיאִין שְׁנֵי סְפָרִים וְקוֹרִין בָּרִאשׁוֹן (ב) שִׁבְעָה בְּסֵדֶר הַיּוֹם (א) (ג) וּבַשֵּׁנִי קוֹרֵא מַפְטִיר ׳וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת׳ ׳וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם׳ (במדבר כח ט, יא) עַד סוֹף הַפָּרָשָׁה, (ד) [ג]וּמַפְטִירִין ׳הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי׳ (ישעיה סו א) (וְאִם מַזְכִּיר שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ עַיֵּן לְעֵיל סִימָן רפ״ד סָעִיף ב׳) [ד]חוּץ מֵרֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת (ה) שֶׁמַּפְטִירִין ׳עֲנִיָּה סֹעֲרָה׳ (שם נד יא). הַגָּהּ: (ו) וְיֵשׁ אוֹמְרִים (ג) ׳הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי׳ (טור ומרדכי פרק בני העיר (סי׳ תתלא) ומנהגים (חודש אב)) (ז) וְכֵן נוֹהֲגִין בִּמְדִינוֹת אֵלּוּ. אֲבָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ אָב שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, מַפְטִירִין ׳שִׁמְעוּ׳ (ירמיה ג ד) (אבודרהם (סדר הפרשיות וההפטרות) ומרדכי פרק בני העיר (שם) ומנהגים (שם)) וְיֵשׁ אוֹמְרִים ׳הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי׳ [*] (ח) וְכֵן עִקָּר בְּמָקוֹם שֶׁאֵין מִנְהָג (תרומת הדשן סימן י״ט ומנהגי מהרא״ק). וְאִם אֵרַע רֹאשׁ חֹדֶשׁ בְּאַרְבַּע פָּרָשִׁיּוֹת, מַפְטִירִין בְּשֶׁל פָּרָשָׁה (מנהגים (דיני יוצרות והפטרות)) וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן תרפ״ה (סעי׳ א-ד): ב [ה]רֹאשׁ חֹדֶשׁ שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּאֶחָד בְּשַׁבָּת, מַפְטִירִין בְּשַׁבָּת שֶׁלְּפָנָיו ׳וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוֹנָתָן מָחָר חֹדֶשׁ׳ (שמואל א׳ כ יח) (וְאֵין דּוֹחִין ׳עֲנִיָּה סֹעֲרָה׳ (ג) (ט) וְלֹא ׳שִׁמְעוּ׳ מִשּׁוּם ׳מָחָר חֹדֶשׁ׳) (מנהגים (שם)). וְאִם רֹאשׁ חֹדֶשׁ שְׁנֵי יָמִים שַׁבָּת וְיוֹם רִאשׁוֹן, (י) [ו]מַפְטִירִין

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

חַיִּים וְהַכֹּל בּוֹ (סי׳ לז) שֶׁכָּתְבוּ כֵּן, דִּלְכָךְ אוֹמֵר עִם, לְפִי שֶׁיִּשְׂרָאֵל עִקָּר עַל פִּי הַמִּדְרָשׁ כו׳. וְעַיֵּן שָׁם שֶׁנָּשָׂא וְנָתַן בָּזֶה מֵהָא דְּהַגָּהוֹת מַיְמוֹנִיּוֹת פֶּרֶק ג׳ דְּתַלְמוּד תּוֹרָה (אות ד׳), דְּקָאָמַר (אבות פרק ב מ״ב) טוֹב תּוֹרָה עִם דֶּרֶךְ אֶרֶץ, וּבְתוֹסָפוֹת יְשָׁנִים סוֹף יוֹמָא (פה: ד״ה תשובה) וּבְרֵישׁ פֶּרֶק ז׳ דִּטְהָרוֹת (מ״ד, בפי׳ הר״ש), וּמַסִּיק דְּהַפְּשָׁט עִם עִקָּר אַךְ זִמְנִין דְּנָקֵט עִם עַל טָפֵל, עַיֵּן שָׁם:

א [בהג״ה] וְכֵן עִקָּר כו׳. וּבְדָגוּל מַרְבָּבָה בָּתַב שֶׁבִּפְרָג נוֹהֲגִין לְהַפְטִיר ׳שִׁמְעוּ׳. וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה סִימָן תקמ״ט (סק״ג):

בְּאֵר הֵיטֵב

א (א) בְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן. לְעִנְיַן אִם חָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ בְּשַׁבָּת וּמָשַׁךְ סְעוּדָה שְׁלִישִׁית עַד הַלַּיְלָה אוֹ אִם חָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ בְּאֶחָד בְּשַׁבָּת, כָּתַבְתִּי הַכֹּל מְבֹאָר בְּסוֹף סִימָן קפ״ח (סק״ח) עַיֵּן שָׁם. וּלְעִנְיַן אִם אָכַל בֵּין מִנְחָה לְמַעֲרִיב בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ אוֹ בְּעֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ, כָּתַבְתִּי הַכֹּל מְבֹאָר בְּסִימָן תי״ט (סק״א) עַיֵּן שָׁם: (ג) אֵין. דְּאִי בָּעֵי לֹא אָכַל פַּת:

א (א) וּבַשֵּׁנִי. לְשׁוֹן מִנְהָגִים (מנהג של ר״ח), וּמַנִּיחִים סֵפֶר תּוֹרָה שְׁנִיָּה אֶצְלָהּ וְאוֹמֵר חֲצִי קַדִּישׁ עַל שְׁנֵיהֶם: (ג) הַשָּׁמַיִם. וְאָז מַפְטִירִין בְּ׳כִי תֵצֵא׳, ׳רָנִּי עֲקָרָה׳ (ישעיה נד א) וְגַם ׳עֲנִיָּה סֹעֲרָה׳. לְבוּשׁ: ב (ג) וְלֹא ׳שִׁמְעוּ׳. זֶהוּ מִשְׁנָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה, דִּלְעוֹלָם אֵין רֹאשׁ חֹדֶשׁ אָב בְּאֶחָד בְּשַׁבָּת:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

יֵשׁ לִנְהֹג בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ עַל כָּל פָּנִים בִּשְׁעַת מוּסָף שֶׁמַּזְכִּירִים מוּסְפֵי הַיּוֹם, דְּאוֹתָהּ זְכִירָה גַּם כֵּן הוּא כְּעֵין אוֹת. וְכָתַב הַפְּרִי מְגָדִים (סי׳ כה א״א סק״ל) שֶׁיֵּשׁ לַחֲלֹץ הַתְּפִלִּין בְּ׳וּבָא לְצִיּוֹן׳ קֹדֶם (ה) יְהִי רָצוֹן שֶׁנִּשְׁמֹר חֻקֶּיךָ, וְיֵשׁ נוֹהֲגִים רַק לַחֲלֹץ הָרְצוּעוֹת מֵהָאֶצְבַּע קֹדֶם יְהִי רָצוֹן. מִיהוּ כָּל זֶה בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ, אֲבָל בְּחֹל הַמּוֹעֵד שֶׁהוּא יוֹם טוֹב גָּמוּר יֵשׁ לְחָלְצָם קֹדֶם הַלֵּל [מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ו)]:

א (א) אֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ. דְּאֵין חִיּוּב לֶאֱכֹל פַּת בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ וְאִם כֵּן אִי בָּעֵי לֹא הָוֵי אָכֵיל פַּת וְלֹא נִתְחַיֵּב כְּלָל בְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן: (ב) וְאִם נִזְכַּר וְכוּ׳. עַיֵּן לְעֵיל סִימָן קפ״ח בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה אומר) דְּצָרִיךְ לוֹמַר בְּשֵׁם וּמַלְכוּת, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן שָׁם עוֹד בְּסָעִיף י׳ לְעִנְיַן אִם בֵּרַךְ לְאַחַר שֶׁיָּצָא רֹאשׁ חֹדֶשׁ דְּצָרִיךְ לְהַזְכִּיר שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ בְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן, דְּבָתַר הַתְחָלַת הַסְּעוּדָה אָזְלִינַן שֶׁהָיָה בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ. וְכָתַב עוֹד הַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּסִימָן תי״ט (סק״א) דְּאִם הִתְפַּלֵּל עַרְבִית שֶׁלְּאַחַר רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֲפִלּוּ הִתְפַּלֵּל מִבְּעוֹד יוֹם, שׁוּב אֵינוֹ מַזְכִּיר אַחַר כָּךְ בְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ שֶׁהֲרֵי עֲשָׂאוֹ חֹל בִּתְפִלָּתוֹ, אֲבָל אִם הוּא לֹא הִתְפַּלֵּל אַף עַל פִּי שֶׁהַצִּבּוּר כְּבָר הִתְפַּלְּלוּ אֵינוֹ נִמְשָׁךְ אַחֲרֵיהֶם וְצָרִיךְ לְהַזְכִּיר רֹאשׁ חֹדֶשׁ בְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים שֶׁאֵינוֹ נִמְשָׁךְ אַחֲרֵי הַקָּהָל, אֶלָּא בְּמָקוֹם שֶׁכְּבָר הִתְחִיל לֶאֱכֹל מִקֹּדֶם, אֲבָל אִם הִתְחִיל לֶאֱכֹל אַחַר שֶׁהִתְפַּלְּלוּ הַקָּהָל מַעֲרִיב אֲפִלּוּ הִתְפַּלְּלוּ מִבְּעוֹד יוֹם אֵינוֹ מַזְכִּיר שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ בְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן. וְכָל זֶה בְּשֶׁהִתְפַּלֵּל עַל כָּל פָּנִים מִנְחָה, אֲבָל אִם לֹא הִתְפַּלֵּל עֲדַיִן מִנְחָה אֲפִלּוּ מַתְחִיל לֶאֱכֹל אַחַר תְּפִלַּת מַעֲרִיב שֶׁל הַקָּהָל נַמִּי צָרִיךְ לְהַזְכִּיר שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ בְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן, דְּלֵיכָא לְמֵימַר שֶׁיִּמָּשֵׁךְ אַחַר הַקָּהָל שֶׁהֲרֵי עַל כָּרְחוֹ רֹאשׁ חֹדֶשׁ הוּא אֶצְלוֹ שֶׁהֲרֵי לֹא הִתְפַּלֵּל עֲדַיִן מִנְחָה, וְצָרִיךְ עַל כָּרְחוֹ לְהַזְכִּיר רֹאשׁ חֹדֶשׁ בִּתְפִלַּת הַמִּנְחָה. וְהוּא הַדִּין אִיפְּכָא אִם הַקָּהָל הִתְפַּלְּלוּ בְּעֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ מַעֲרִיב מִבְּעוֹד יוֹם וְהִתְחִיל לֶאֱכֹל אַחַר עַרְבִית אַף עַל פִּי שֶׁהוּא לֹא הִתְפַּלֵּל עַרְבִית, אַף עַל פִּי כֵן מַזְכִּיר שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ דְּנִמְשָׁךְ אַחֲרֵי הַקָּהָל, מִיהוּ אִם הוּא לֹא הִתְפַּלֵּל מִנְחָה עֲדַיִן אֵינוֹ מַזְכִּיר שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ כֵּיוָן שֶׁעָתִיד לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה שֶׁל חֹל. כָּל זֶה כָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם וְהֶעְתִּיקוּהוּ (א) הָאַחֲרוֹנִים לְדִינָא:

א (א) וְאֵינוֹ מַזְכִּיר וְכוּ׳. שֶׁהֲרֵי כְּבָר הִזְכִּיר שַׁבָּת בִּבְרָכָה רְבִיעִית: (ב) שִׁבְעָה בְּסֵדֶר הַיּוֹם. דִּלְכַתְּחִלָּה (א) אֵין מַפְטִיר עוֹלֶה לְמִנְיַן שִׁבְעָה וּכְדִלְעֵיל סִימָן רפ״ב סָעִיף ד׳: (ג) וּבַשֵּׁנִי קוֹרֵא. וּמַנִּיחִין סֵפֶר שֵׁנִי (ג) אֵצֶל סֵפֶר רִאשׁוֹן וְאוֹמֵר חֲצִי קַדִּישׁ עַל שְׁנֵיהֶם: (ד) וּמַפְטִירִין ׳הַשָּׁמַיִם׳ וְכוּ׳. שֶׁשָּׁם נִזְכָּר מֵעִנְיַן (ג) רֹאשׁ חֹדֶשׁ. וְאִם שָׁכַח וְקָרָא בַּהַפְטָרָה שֶׁל שָׁבוּעַ, קוֹרֵא אַחֲרֶיהָ ׳הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי׳, וְאִם נִזְכַּר אַחַר שֶׁכְּבָר בֵּרַךְ בְּרָכוֹת אַחֲרוֹנוֹת קוֹרֵא אוֹתָהּ בְּלִי בְּרָכָה: (ה) שֶׁמַּפְטִירִין ׳עֲנִיָּה׳ וְכוּ׳. מִפְּנֵי שֶׁאֵין לְדַלֵּג שְׁבַע דְּנֶחָמְתָא עַיֵּן לְקַמָּן סִימָן תכ״ח סָעִיף ח׳: (ו) וְיֵשׁ אוֹמְרִים ׳הַשָּׁמַיִם׳ וְכוּ׳. דִּבְהַפְטָרָה זוֹ יֵשׁ בָּהּ תַּרְתֵּי, זִכְרוֹן רֹאשׁ חֹדֶשׁ וְנֶחָמוֹת יְרוּשָׁלַיִם: (ז) וְכֵן נוֹהֲגִים. וְכָתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים דְּאַף עַל פִּי כֵן אֵין לְדַלֵּג אַחַת מִשְּׁבַע דְּנֶחָמְתָא, וְעַל כֵּן כְּשֶׁיַּפְטִירוּ בְּפָרָשַׁת ׳תֵּצֵא׳ בְּ׳רָנִּי עֲקָרָה׳ יְסַיְּמוּ גַּם בַּ׳עֲנִיָּה סֹעֲרָה׳ הַכְּתוּבָה אַחֲרֶיהָ: (ח) וְכֵן עִקָּר בְּמָקוֹם שֶׁאֵין מִנְהָג. וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הַגְּרָ״א (ד״ה וי״א השמים) שֶׁדָּחָה סְבָרָא זוֹ מֵהֲלָכָה וּפָסַק כְּדֵעָה רִאשׁוֹנָה דְּמַפְטִירִין ׳שִׁמְעוּ׳: ב (ט) וְלֹא ׳שִׁמְעוּ׳. כָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ג) דְּאַגַּב שִׁיטְפָא הִזְכִּיר זֹאת בַּהַגָּ״הּ, דִּלְעוֹלָם לֹא חָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ אָב בְּאֶחָד בְּשַׁבָּת: (י) מַפְטִירִין ׳הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי׳. דְּסָלְקָא דַּעְתָּךְ דְּיוֹם שֵׁנִי דְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ הוּא עִקָּר וְנַפְטִיר בְּשַׁבָּת ׳מָחָר חֹדֶשׁ׳:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ס) מִשּׁוּם דִּבְמַעֲרָבָא הָיוּ מְבָרְכִין עַל חֲלִיצַת תְּפִלִּין, לִשְׁמֹר חֻקָּיו:

א (א) הָאֵלִיָּה רַבָּה (סי׳ קפח סק״כ) וְהַחַיֵּי אָדָם (כלל קיח ס״ג):

א (א) הַגְּרָ״א (ד״ה וקורין). וְכֵן כָּתַב בְּמַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק״א), וּדְלֹא כְּמַשְׁמָעוּת הַפְּרִי חָדָשׁ בָּזֶה, עַיֵּן שָׁם: (ג) אַחֲרוֹנִים: (ג) אַחֲרוֹנִים:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah